

Kadernota 2021-2026

Werken binnen Kaders en in crisistijd

versie algemeen
bestuur 8 juli 2020

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	3
2	Werken binnen kaders	5
3	Impact van de coronacrisis	6
4	Financiële scenario's	10
	Bijlage 1 Technische uitgangspunten 2021-2026	20

1 Voorwoord

In deze bijzondere tijden willen wij met deze kadernota 2021-2026 met u in gesprek over de richting en uitgangspunten van de begroting 2021-2026. Wij staan voor de opgave om onze maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen en tegelijkertijd onze financiële basis structureel gezond te houden. Dat is geen gemakkelijke opgave. Ons belangrijkste risico ligt in het derven van belastinginkomsten. Bedrijven hebben tot 1 juli 2020 uitstel van het betalen van waterschapsbelasting gekregen. Als deze crisis de komende maanden en jaren blijft bestaan, worden faillissementen en een hogere werkloosheid verwacht. Ook zal de productie van bedrijven lager zijn. Dit kan leiden tot structureel minder belastinginkomsten en de noodzaak om onze financiële positie en taakuitvoering te heroverwegen.

In 2020 zijn we met elkaar een koers ingeslagen om het hoofd te bieden aan de uitdagingen die er liggen voor ons als waterschap. Er is een meerjarenbegroting neergelegd waarmee Waterschap Limburg zich een gedegen uitgangspositie voor de toekomst heeft verworven. De uitgavenkant van onze meerjarenbegroting is realistisch. Redenerend vanuit onze opgave zien wij doorgaan op de ingezette koers als onze opdracht. Een koers die erop gericht is om onze lange termijn opgave op het gebied van Waterveiligheid, Waterkwaliteit en Klimaatadaptatie waar te maken. Met als derde jaar met extreme droogte op rij, zien we dat onze opgave groot en acuut is. De coronacrisis verandert de opgave en de urgentie daarvan niet. In onzekere tijden is het belangrijk om vast te houden aan een lange termijn koers die zekerheid biedt. Dus houden we als DB vooralsnog vast aan de verwezenlijking van de meerjarenbegroting. Juist ook om de investeringen die zijn gedaan niet ongedaan te maken. Tegelijkertijd kijken we in aanloop naar de begroting uiteraard ook hoe we binnen de scenario's het verlies aan inkomsten op een verantwoorde wijze kunnen opvangen.

In de afgelopen jaren hebben we flink geïnvesteerd in afstemming met onze omgeving en nodige voorbereidingen om te komen tot uitvoering van de geplande maatregelen. De komende jaren staan dan ook vooral in het teken van uitvoering en daarmee de realisatie van onze opgave. Ondanks Corona kunnen we concluderen dat onze werkzaamheden nagenoeg op schema liggen.

De ontwikkelingen aan de inkomstenkant van onze begroting zijn nog onzeker. Op dit moment is nog onvoldoende duidelijk hoe de economie in Limburg zich precies zal ontwikkelen en welke effecten dit meerjarig heeft op de belastingopbrengst. Onze opgaven dienen betaalbaar te blijven voor ons en onze inwoners. In overleg met de fractiespecialisten Financiën op 30 april 2020 is een richting bepaald voor de verdere uitwerking van deze kadernota. Dit betekent dat wij in deze kadernota laten zien welke mogelijkheden wij hebben om de tegenvallende belastinginkomsten op te vangen. De focus ligt op een drietal scenario's waarin helder wordt gemaakt wat 2,5%, 5% of 10% aan inkomstenverlies betekent en hoe dit verlies opgevangen kan of moet worden. We vertrekken vanuit een gezonde financiële basis die ons ruimte en tijd biedt om bij te sturen op het moment dat dit nodig is. We zien de kadernota als een 'toolbox' die ons helpt om in deze onzekere tijden binnen de vastgestelde kaders sturing te geven aan een verantwoorde invulling van de meerjarenbegroting 2021-2026.

Parallel aan dit kadernota proces blijven wij de economische ontwikkelingen volgen en de impactanalyse actualiseren. In aanloop naar de begroting bezien we de situatie opnieuw en stellen we voor om een geactualiseerd voorlopig dekkingsplan met u te bespreken, dat de basis gaat vormen voor het opstellen van de begroting 2021-2026.

Namens het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg,

de secretaris-directeur,

de dijkgraaf,

ir. E.J.M. Keulers MMO

drs. ing. P.F.C.W. van der Broeck

2 Werken binnen kaders

Functie kadernota

Jaarlijks actualiseren we de meerjarenraming en brengen we in beeld welke (nieuwe) opgaven en ontwikkelingen we zien in wet- en regelgeving, ons gebied, de wereld om ons heen en de verwachtingen die onze ingezetenen en partners hebben van ons werk. We leggen deze opgaven en de bijbehorende financiële consequenties vast in de kadernota.

De kadernota is onderdeel van de bestuurlijke P&C-cyclus. Dit document bevat de inhoudelijke en financiële kaders waarbinnen de begroting van het eerstvolgende jaar wordt opgesteld. Op basis van de vastgestelde begroting worden de belastingtarieven voor het volgende jaar berekend.

De kadernota 2021-2026: werken binnen bestaande kaders

In 2019 hebben we een intensief en gedegen kadernotaproces doorlopen. Het algemeen bestuur heeft gekozen voor verbinden, vernieuwen en versterken. Waterschap Limburg is daarmee op haar toekomst voorbereid. De meerjarige opgave en het bijbehorende financiële kader zijn in 2019 vastgelegd in de begroting 2020-2025.

De ambtelijke organisatie heeft in de afgelopen periode een inventarisatie uitgevoerd en geconcludeerd dat het bestaande financiële kader met uitzondering van de impact van de coronacrisis voldoet om onze opgaven te realiseren zoals we die meerjarig in de Kadernota 2020-2025 en de begroting 2020-2025 hebben verankerd. In de afgelopen jaren hebben we flink geïnvesteerd in afstemming met onze omgeving en nodige voorbereidingen om te komen tot uitvoering van de geplande maatregelen. De komende jaren staan dan ook vooral in het teken van uitvoering en daarmee de realisatie van onze opgave.

Het dagelijks bestuur stelt voor om de kadernota 2021-2026 vooral een financieel karakter te geven. Voor uitwerking van de kadernota 2021-2026 kan volstaan worden met een actualisatie van de bestaande meerjarenraming, een impactanalyse van de impact van de coronacrisis en uitwerking daarvan in drie scenario's. Aan de hand van deze scenario's schetsen we welke maatregelen genomen kunnen worden en stellen we uitgangspunten voor die gehanteerd worden bij het opstellen van de begroting 2021-2026.

In overleg met de fractiespecialisten Financiën op 30 april 2020 is een richting bepaald voor de verdere uitwerking van de scenario's. Op basis van deze afspraken hebben wij de bestaande kadernota geactualiseerd met de effecten jaarrekening 2019 en de voorjaarsrapportage 2020. De effecten van de nieuwe meerjarenraming WBL en BsGW (proceskosten), inclusief aanvullende besluiten zijn ook verwerkt. De scenario's zijn gebaseerd op een mogelijk verlies van inkomsten ultimo 2021 van **2,5%**, **5%** en **10%**.

Parallel aan dit kadernota proces blijven wij de economische ontwikkelingen volgen en de impactanalyse actualiseren. In aanloop naar de begroting bezien we de situatie opnieuw en stellen we voor om een geactualiseerd voorlopig dekkingsplan met u te bespreken, dat de basis gaat vormen voor het opstellen van de begroting 2021-2026.

3 Impact van de coronacrisis

Prognoses impact Corona crisis op de economie

Omdat de uitwerking van de coronacrisis grote onzekerheden met zich meebrengt, heeft het Centraal Planbureau (CPB) 4 scenario's uitgewerkt voor de mogelijke impact op de economie. De scenario's hanteren verschillende uitgangspunten voor de duur van de contactbeperkingen en de diepte van de economische doorwerking. De economie wordt hard geraakt en een recessie is onvermijdelijk. In het meest positieve scenario blijven de coronamaatregelen beperkt tot 3 maanden en blijft de productiecapaciteit behouden door steunmaatregelen. De economie kan zich daarna snel herstellen. In de sombere scenario's blijven de contactmaatregelen 6 tot 12 maanden van kracht. Dit heeft met name negatieve gevolgen voor de industrie, de wereldhandel en het financiële stelsel. In de 4 CPB scenario's krimpt de economie (BBP) in 2020 in alle gevallen, in een bandbreedte tussen -1,2% en -7,7%. In 2021 herstelt de economie zich weer in drie van de vier scenario's (bandbreedte tussen 2% en 3,8%). In het minst gunstige scenario zal in 2021 nog steeds sprake zijn van een krimp van -2,7%. In de 4 scenario's loopt het werkloosheidspercentage in 2021 op van 4,5% tot 9,4%.

Rapportage coronacrisis Zuid Hogeschool: enquête 945 Limburgse bedrijven (Zuyd, 07-05-2020)

Het lectoraat Innovatief Ondernemen van Zuyd heeft in opdracht van MKB Limburg, LWV en Parkmanagement, SIM en Ondernemend Venlo een onderzoek uitgevoerd naar de impact van het coronavirus COVID-19 op het MKB in Limburg. Van 20 maart tot en met 7 mei 2020 vulden 989 Limburgse bedrijven een online vragenlijst in. De tussentijdse rapportage laat het volgende beeld zien van de financieel- economische impact:

- 47% van de bedrijven verwacht een financiële impact tot €500.000.
- 7% verwacht financiële schade die groter is dan €1.000.000
- Voor 40% van de bedrijven betreft de financiële schade 25%-50% van hun verwachte jaaromzet. Met name bedrijven uit de sectoren industrie, horeca, advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening en overige dienstverlening en bedrijven met 2-50 fte.
- 22% van de bedrijven weet (nog) niet hoe groot de financiële impact van de coronacrisis zal zijn.
- Ongeveer de helft van de bedrijven verwacht tussen de één en zes maanden in de financiële problemen te komen.
- 28% van de bedrijven ervaart een bedreiging van het voortbestaan van zijn of haar bedrijf (met name in de sectoren Horeca en groot- en detailhandel en overige dienstverlening).
- Een krappe meerderheid van de bedrijven verwacht dat deze crisis een sterke impact zal op het bedrijf, maar niet zal leiden tot een faillissement.

De impact van de coronacrisis op de belastingopbrengst

Gelet op de bijzondere situatie waarin ons land momenteel verkeert, heeft ook het waterschap besloten om voor alle ondernemers in ons werkgebied 3 maanden uitstel van betaling van de waterschapsbelasting te geven, tot 1 juli 2020. BsGW zal over deze uitgestelde betalingen ook geen rente heffen.

De totale (netto) belastingopbrengst waterschaplasten 2020 bij WL bedraagt € 154.338.800, waarvan € 73.870.000 watersysteemheffing en € 80.468.800 zuiveringsheffing. Uit de cijfers tot en met 18 mei 2020 blijkt dat de realisatie van de belastingopbrengst in 37,3% van het totaal over 2020 bedraagt.

Verwacht wordt dat inclusief de incasso van 25 mei de belastingopbrengst uitkomt op 43% van het totaal. Dit is 8% (€12.347.104) lager dan de voor 2020 opgestelde prognose tot en met mei. Een deel van de lagere opbrengst wordt veroorzaakt doordat de aanslagen in de niet deelnemende gemeenten in de BsGW, te weten de gemeente Venray, Horst en Mook en Middelaar in 2020 pas op 31 mei worden opgelegd terwijl hier in de prognose wel rekening mee werd gehouden.

Doordat de belastingopbrengsten later binnen komen, verslechtert de liquiditeitspositie van WL. Dit effect is tijdelijk en wordt opgevangen door het aantrekken van aanvullende kasgeldleningen. Deze leningen hebben een negatieve rente en leveren geen extra kosten op voor WL. Het uiteindelijke effect op de begrotingsposten kwijtschelding en oninbaar is op dit moment nog niet te voorspellen. De hiervoor benodigde gegevens worden in de komende periode verzameld. We maken hierbij gebruik van informatie van BsGW, bijgestelde CPB scenario's met economische gevolgen, onderzoeken van o.a. de provincie Limburg en eigen onderzoek. In de zomer informeren we u over de resultaten hiervan.

De verwachting is dat met name de zuiveringsheffing wordt geraakt door de crisis. Het aantal vervuilingseenheden zal dalen door het terugschroeven van productie of faillissementen. De kosten voor zuivering zullen niet evenredig dalen. In 2020 is bij de berekening van het tarief zuiveringsheffing conform de prognose van de BsGW rekening gehouden met 1.620.000 vervuilingseenheden waarvan de opbouw als volgt kan worden weergegeven:

Omschrijving	Aantal ve's	Bedrag in €
• Woningen	1.161.000	€ 60.673.860
• Buitenlandse gemeenten	25.000	€ 1.306.500
• Bedrijven 1 en 3 ve	82.000	€ 4.285.320
• Tabelbedrijven > 5 ve	204.000	€ 10.661.040
• Meetbedrijven	148.000	€ 7.734.480
Totaal	1.620.000	€ 84.661.200

Bij de bedrijven gaat het in totaliteit om 434.000 ve's ofwel € 22.680.840. Hier zit momenteel het grootste risico. De impact zal niet voor elk individueel bedrijf hetzelfde zijn. Er zullen bedrijven zijn, bijvoorbeeld de 5 grote vakantieparken (Weerterbergen, Lommerbergen, en de Center Parcs Heijderbos, Meerdal en Limburgse Peel), waar het aantal ve's lager wordt als gevolg van een lagere bezettingsgraad. Naarmate de huidige situatie langer duurt, zal het effect groter worden. Voor een prognose van de impact op het aantal ve's voor 2020 is op dit moment meer onderzoek nodig.

Bij de meetbedrijven wordt de vervuilingswaarde vastgesteld op basis van meting, bemonstering en analyse van het afvalwater verkregen gegevens. Binnen ons beheersgebied zijn 70 meetbedrijven (objecten) met zuiveringsheffing en 9 meetbedrijven (objecten) met verontreinigingsheffing.

Bij een tabelbedrijf wordt de vervuilingswaarde vastgesteld door vermenigvuldiging van de hoeveelheid ingenomen water (variabel) met een afvalwatercoëfficiënt/ coëfficiënten uit de Tabel afvalwatercoëfficiënten. De ve-prognose 2020 van de groep tabelbedrijven bedraagt 204.000 ve's. De vervuilingswaarde 2020 van tabelbedrijven is gebaseerd op voorlopige aanslagen, die weer zijn gebaseerd op gegevens uit 2018 en deels 2019. De verwachting is dat de huidige situatie impact heeft op het aantal ve bij diverse soorten tabelbedrijven. Bijvoorbeeld cafés, restaurants, hotels, bungalow- recreatieparken, schoolgebouwen (basis, voorgezet, hoger), kantoorgebouwen,

zwembaden, sportscholen, theaters. Minder gebruik betekent minder ingenomen water en een lagere (definitieve) aanslag 2020. Pas na afloop van het belastingjaar worden de definitieve aanslagen zuiveringsheffing opgelegd op basis van de werkelijke hoeveelheden ingenomen water in 2020.

Met een viertal Duitse gemeenten en met één Belgische gemeente zijn contractafspraken om ve's aan te voeren op RWZI's van het waterschap die via de heffing van de betreffende gemeenten in rekening worden gebracht. In de prognose is bij deze buitenlandse gemeenten rekening gehouden met 25.000 ve's voor deze aanvoer. De huidige situatie zal hier naar verwachting slechts een beperkt effect op hebben.

Verder is de verwachting van de BsGW dat de huidige situatie nauwelijks effect zal hebben op de zuiveringsheffing van woonruimten (forfait van 1 of 3 ve) en van kleine bedrijfsruimten (forfait van 1 of 3 ve). De prognose 2020 van de woonruimten bedraagt 1.161.000 ve's en die van bedrijfsruimten (1 of 3 ve) bedraagt 82.000 ve's.

BsGW

Doordat bij BsGW de inkomsten (opbrengst vervolgingskosten en invorderingsrente) afnemen kan het betekenen dat BsGW in 2020 op de exploitatie geconfronteerd wordt met een negatief resultaat. Dit kan tot gevolg hebben dat de deelnemers (waaronder WL) hierin moeten bijdragen door middel van een aanvullende bijdrage. Op moment dat bekend is of en in welke mate het negatief resultaat zich ontwikkelt zullen we u hierover informeren in een geactualiseerde impact analyse.

De impact van de coronacrisis zal zich hoogst waarschijnlijk niet beperken tot 2020. Ook in 2021 en in het geval van een economische recessie ook in de jaren daarna kunnen er effecten optreden die ons als waterschap raken. Als we (structureel) minder inkomsten binnen krijgen, is het noodzakelijk om ook de (structurele) uitgaven opnieuw te bezien. In de komende periode blijven wij de economische ontwikkelingen volgen. In aanloop naar de begroting bezien we de situatie opnieuw en stellen we voor om een geactualiseerd voorlopig dekkingsplan met u te bespreken, dat de basis gaat vormen voor het opstellen van de begroting 2021-2026.

De impact van de coronacrisis op de realisatie van de begroting

De coronacrisis heeft vanzelfsprekend ook invloed op de uitvoering van ons werk. We monitoren de kritische processen van het waterschap. Tot eind april was er een crisisorganisatie actief. Inmiddels is de crisisorganisatie afgeschaald en vindt de monitoring plaats via de lijnorganisatie. Geconcludeerd is dat met een ziektepercentage tot 30% de bedrijfscontinuïteit van de meest kritische processen niet in gevaar komt.

Over de voortgang van de realisatie van de begroting 2020 rapporteren we in de voorjaarsrapportage. Het algemene beeld van de voorjaarsrapportage is dat de voortgang van de uitvoering op schema ligt. Er is sprake van enige vertraging in de uitvoering ten gevolge van o.a. de coronacrisis. Door de maatregelen die we nemen en het risicoprofiel waar we in de begroting rekening mee hebben gehouden is op dit moment de verwachting dat dit richting het einde van het jaar, voor wat betreft de uitvoering van ons werk, niet tot problemen zal leiden. We zien dit als een goed tussenresultaat. Ondanks de coronacrisis, de impact van PFAS, PAS en de bestuursopdracht liggen onze werkzaamheden vrijwel overal op schema.

Door de impact van de coronacrisis ontstaan zowel kansen als risico's bij de realisatie van de begroting. Deze kansen en risico's nemen we mee in het opstellen van de begroting 2021-2026 zodat we hier op de juiste wijze op kunnen acteren.

Kansen:

- Aanbestedingsvoordeel door het wegvallen van opdrachten in de markt (meer aanbod dan vraag).
- (versneld) digitaliseren (m.n. voor en richting inwoners van Limburg).
- Tijd van saamhorigheid, verdraagzaamheid en begrip benutten om juist nu samenwerkingen aan te gaan (vooral op die gebieden waar normaal gesproken op weerstand wordt gestuit).
- Benut de mogelijkheden van thuiswerken (reistijd, kilometervergoeding, balans werk/privé).
- Laten zien dat het waterschap haar maatschappelijke verantwoordelijkheid pakt in het stimuleren van de (Lokale) economie, door te blijven investeren in waterveiligheid, voldoende water en waterkwaliteit.

Risico's:

- Een zeer fors verlies van inkomsten kan leiden tot een noodzaak om werkzaamheden te temporiseren.
- Het werken in de 1,5 meter samenleving zorgt ervoor dat bepaalde werkzaamheden minder efficiënt uitgevoerd kunnen worden, wat leidt tot vertraging en/of hogere kosten.
- Aanbestedingsnadeel wanneer de economie weer vol op gang komt (meer vraag dan aanbod in de markt).
- Terughoudende houding bij partners waar we mee samenwerken of subsidie van ontvangen. Dit kan weerslag hebben op samenwerkingsprojecten en subsidieverlening.

4 Financiële scenario's

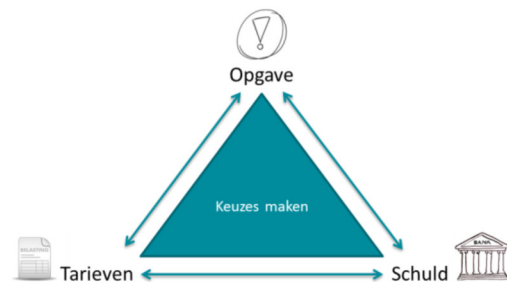
De (macro)economische ontwikkelingen als gevolg van de Corona crisis, vragen om een actualisatie van de meerjarenbegroting 2020-2025 en een heroverweging van eerder opgestelde uitgangspunten. In hoeverre we de koers moeten bijstellen is op dit moment niet exact te duiden omdat de volledige effecten en de omvang daarvan, ook voor ons waterschap, zich pas de komende tijd gaan openbaren. De gevolgen zullen zich naar verwachting niet alleen beperken tot de jaren 2020 en 2021, maar ook doorwerken in de jaren daarna.

Op grond van "scenario denken" kunnen we een aantal risico's, gevolgen en oplossingsrichtingen benoemen. De risico's profileren zich in eerste instantie vooral aan de 'dekkingskant' van de begroting en de belastinginkomsten in het bijzonder. In beginsel is het effect eenmalig, omdat je in theorie de inkomstenderving in het eerstvolgende jaar kunt verdisconteren in de dan vast te stellen belastingtarieven. De praktijk is echter complexer omdat we te maken hebben met onze maatschappelijke verantwoordelijkheid en realiteit dat een extra belastingverhoging in deze tijden tot veel weerstand onder de ingezetenen zal leiden.

Afweging opgave/tarieven/schuld

De uitzonderlijke situatie waarin we ons bevinden vraagt om het maken van keuzes. In basis gaat het om de drie knoppen waaraan we de komende jaren aan kunnen draaien om deze crisis te doorstaan:

- Onze opgave
- De belastingtarieven
- Onze vermogens-/ en schuldpositie

Onze opgave

In 2019 hebben we op basis van het bestuursprogramma 2019-2023 en onderzoek naar ontwikkelingen in onze omgeving onze meerjarige opgave in beeld gebracht en vastgelegd in de kadernota en begroting 2020-2025. We hebben daarbij geconcludeerd dat er in de komende jaren een forse opgave ligt voor waterschap Limburg. In de begroting 2020-2025 zijn daarvoor extra middelen opgenomen, met name voor de uitvoering van onze wettelijke- en kerntaken en het op orde brengen van de basis die nodig is om onze opgave efficiënt en verantwoord uit te kunnen voeren. Onze opgave en de urgentie daarvan verandert niet als gevolg van de Coronacrisis. Op een verantwoorde wijze werken aan Waterveiligheid, Waterkwaliteit en Klimaatadaptatie voor de inwoners van Limburg blijft onveranderd onze opgave.

De belastingtarieven

In de wet is vastgelegd dat het waterschap dient te beschikken over een structureel sluitende begroting. De structurele lasten moeten met structurele baten zijn afgedekt. Bij de begroting 2020-2025 is een meerjarig dekkingsplan opgesteld op basis waarvan de structurele en incidentele kosten verwerkt zijn in de meerjarige tariefsontwikkeling. Het dekkingsplan wordt jaarlijks geactualiseerd bij het opstellen van de nieuwe begroting. De tarieven worden vervolgens definitief vastgesteld voor het

eerstvolgende jaar. De belastingtarieven baseren we in basis alleen op onze structurele kosten. Het is echter ook mogelijk om de belastingtarieven (tijdelijk) te verhogen, om incidentele kosten te dekken die niet binnen de begroting opgevangen kunnen worden én niet gedekt kunnen worden uit de egalisereserves of algemene reserve. In onderstaande tabel het actuele meerjarige dekkingsplan zoals opgesteld bij de begroting 2020-2025.

Belastingtarieven MJR 2020-2025	Getallen x € 1.000						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
MJR 2020-2025							
Belastingvolume watersysteemheffing	65.781	76.109	80.675	82.692	84.759	86.878	89.050
Δ jaar op jaar		15,7%	6,0%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Belastingvolume zuiveringsheffing	77.961	84.666	85.512	86.367	87.231	88.540	89.868
Δ jaar op jaar		8,6%	1,0%	1,0%	1,0%	1,5%	1,5%
Belastingvolume watersysteem- én zuiveringsheffing	143.742	160.775	166.187	169.059	171.990	175.418	178.918
Δ jaar op jaar		11,8%	3,4%	1,7%	1,7%	2,0%	2,0%

Onze vermogens-/ en schuldpositie

De vermogens- en schuldpositie geeft inzicht in hoe robuust de financiële positie van het waterschap is. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet. Een goede vermogens- en schuldpositie kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten.

Egalisereserves

We kennen een bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie voor de taak watersysteem en één voor de taak waterzuivering. Deze egalisereserves zijn bedoeld om een gelijkmatige tariefsontwikkeling over meerdere jaren te kunnen realiseren. De egalisereserve wordt bij voorkeur ingezet om incidentele kosten te dekken, zodat deze niet leiden tot een eenmalige stijging van het belastingtarief. In onderstaand overzicht de huidige stand van de egalisereserves.

Stand egalisereserve	x€1.000
Reserve tariefsegalisatie watersysteemheffing	8.582
Reserve tariefsegalisatie zuiveringsheffing	5.702
Reserves tariefsegalisatie watersysteem- en zuiveringsheffing totaal	14.284

Weerstandvermogen

De robuustheid van de financiële positie wordt mede bepaald door het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken, en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Met het weerstandsvermogen wordt voorkomen dat elke onvoorziene financiële tegenvaller dwingt tot directe begrotingsmaatregelen zoals bezuinigingen of inkomstenverhogende maatregelen. Hierdoor wordt voorkomen dat de door het bestuur vastgestelde kaders en de programmadoelstellingen schoksgewijs dienen te worden aangepast. In de jaarrekening wordt jaarlijks ingegaan op het weerstandsvermogen waarbij een relatie wordt gelegd tussen risico's en weerstandscapaciteit. Financiële risico's zoals een onvoorziene

stijging van de posten kwijtschelding en oninbaar en een tegenvallende opbrengst van de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing zijn risico's die gedekt kunnen worden vanuit het weerstandsvermogen (algemene reserve). De stand van de 'algemene reserve watersysteembeheer en zuiveringsbeheer' ultimo 2019 van Waterschap Limburg is € 8.151.130.

Het waterschap stuurt op een structureel sluitende begroting en streeft naar een onderbouwd risico-cumulatiemodel als basis voor het weerstandsvermogen. In aanloop naar de begroting 2021-2026 vindt een actualisatie plaats van het risicomangement. De uitkomsten hiervan betrekken we in het opstellen van de begroting.

Schuldpositie

Als waterschap is het hebben van schuld een logisch gevolg van het voorgeschreven baten- en lastenstelsel. Bij uitgaven met een meerjarig nut (investeringen), kunnen alleen de kapitaallasten in de belastingopbrengsten doorberekend worden. Hierdoor is een financieringsbehoefte een gegeven. Nadat de kapitaallasten van een investering zijn doorgerekend in het (structurele) belastingvolume en als afgeleide daarvan de belastingtarieven, is de dekking van kapitaallasten en daarmee de aflossing en rentekosten van de schuld structureel geborgd.

Toch is het van belang om de schuldpositie te monitoren. Hoge kapitaallasten kunnen de ruimte voor uitgaven aan nieuwe investeringen beperken. De investeringscapaciteit hangt dus in belangrijke mate af van de ruimte om meer schulden aan te gaan. De ruimte voor het verantwoord aangaan van schulden wordt bepaald door de (structurele) inkomsten. Bij hogere inkomsten kunnen hogere kapitaallasten opvangen worden. Om een juiste inschatting te kunnen maken kijken we hiervoor naar de meerjarige effecten op verschillende indicatoren, waaronder de schuldquote (schuld t.o.v. de inkomsten).

Het inzetten van reserves als dekking voor incidentele tegenvallers leidt per definitie tot een hogere schuld. Eigen vermogen in de vorm van reserves is namelijk geen geld dat op de bank staat. Om het geld uit de reserves uit te kunnen geven, moet het benodigde geld eerst worden geleend. Daarmee stijgt de schuld van het waterschap. Afhankelijk van een eventueel herstelplan van de reserves gaat het om kortlopende (lage of negatieve rente) of langlopende schulden (hogere rente).

De scenario's

In overleg met de fractiespecialisten Financiën op 30 april 2020 is een richting bepaald voor de verdere uitwerking van de scenario's. Op basis van deze afspraken is de bestaande kadernota geactualiseerd met de effecten jaarrekening 2019 en de voorjaarsrapportage 2020. De effecten van de nieuwe meerjarenraming WBL en BsGW (proceskosten), inclusief aanvullende besluiten zijn ook verwerkt. De scenario's zijn gebaseerd op een mogelijk verlies van inkomsten (stijging van de post 'kwijtschelding + oninbaar') ultimo 2021 van **2,5%**, **5%** en **10%** van het totaal van de begroting. Per scenario brengen we in beeld wat de financiële impact op de dekking van de (meerjaren)begroting is en welke oplossingsrichtingen er zijn om te komen tot een sluitende (meerjaren)begroting. Aanvullend stellen we een aantal uitgangspunten voor die we hanteren bij de uitwerking van de begroting 2021-2026.

We hebben ten aanzien van het verlies aan inkomsten in de jaren 2021 t/m 2026 het volgende uitgangspunt gekozen als percentage van de totale structurele kosten:

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Σ %
Scenario 2,5%	2,5%	1,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%
Scenario 5%	5,0%	2,0%	1,0%	0,5%	0,0%	0,0%	8,5%
Scenario 10%	10,0%	4,0%	2,0%	1,0%	0,5%	0,0%	17,5%

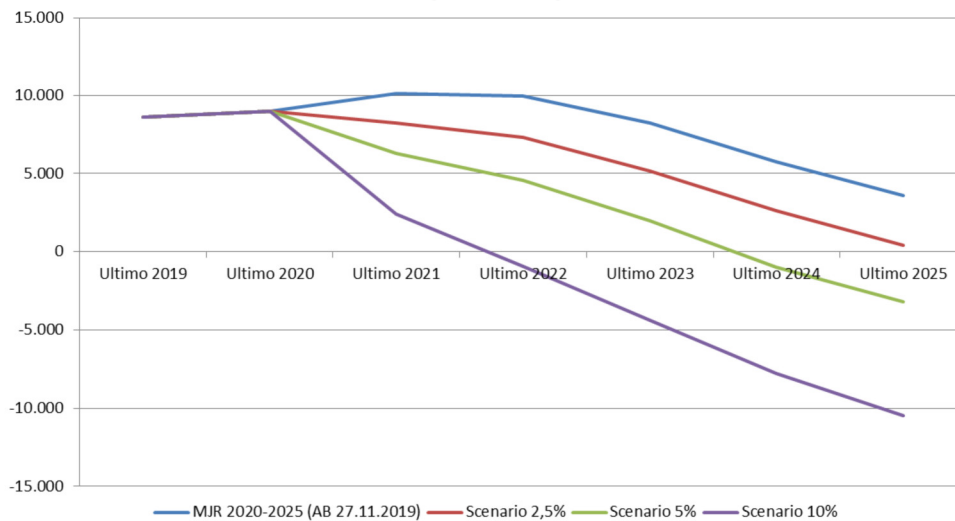
Watersysteemtaak/-heffing

In onderstaande overzichten is in beeld gebracht hoe de meerjarenbegroting eruit ziet bij ongewijzigd beleid zonder impact van de coronacrisis en met impact conform de 2,5% , 5% en 10% scenario's.

Prognoses scenario's 2020-2025								stand eg.res.
watersysteemtaak bij ongewijzigd beleid								2025 ultimo 2025
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Getallen x € 1.000								
<i>Netto kosten en belastingvolume Watersysteemheffing</i>								
MJR 2020-2025 AB 27.11.2020								
Belastingvolume watersysteemheffing	65.781	76.109	80.675	82.692	84.759	86.878	89.050	
Δ jaar op jaar		15,7%	6,0%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	
Netto structurele kosten		74.154	78.015	80.691	84.562	88.216	90.800	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Σ netto kosten		75.704	79.531	82.847	86.509	89.353	91.200	
Δ eg.res. Ontw. Watersysteemheffing	8.582	405	1.144	-155	-1.750	-2.475	-2.150	3.601
Scenario 2,5% *								
Netto structurele kosten		74.154	77.955	80.661	84.562	88.249	90.867	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Δ kwijtschelding/oni nbaar		p.m.	1.949	807	423	0	0	
Σ netto kosten		75.704	81.420	83.624	86.932	89.386	91.267	
Δ eg.res. Ontw. Watersysteemheffing	8.582	405	-745	-932	-2.173	-2.508	-2.217	413
Scenario 5% *								
Netto structurele kosten		74.154	77.955	80.661	84.562	88.249	90.867	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Δ kwijtschelding/oni nbaar		p.m.	3.898	1.613	846	441	0	
Σ netto kosten		75.704	83.369	84.430	87.355	89.827	91.267	
Δ eg.res. Ontw. Watersysteemheffing	8.582	405	-2.694	-1.738	-2.596	-2.949	-2.217	-3.206
Scenario 10% *								
Netto structurele kosten		74.154	77.955	80.661	84.562	88.249	90.867	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Δ kwijtschelding/oni nbaar		p.m.	7.796	3.226	1.691	882	454	
Σ netto kosten		75.704	87.267	86.043	88.200	90.268	91.721	
Δ eg.res. Ontw. Watersysteemheffing	8.582	405	-6.592	-3.351	-3.441	-3.390	-2.671	-10.458

*= Geactualiseerd voor werkelijke stand egaliseringsreserve ná jaarrekening 2019, structurele effecten Voorjaarsrapportage 2020 en begroting BsGW.

Prognose verloop egalisatie reserve ontw. watersysteemheffing (x € 1.000)

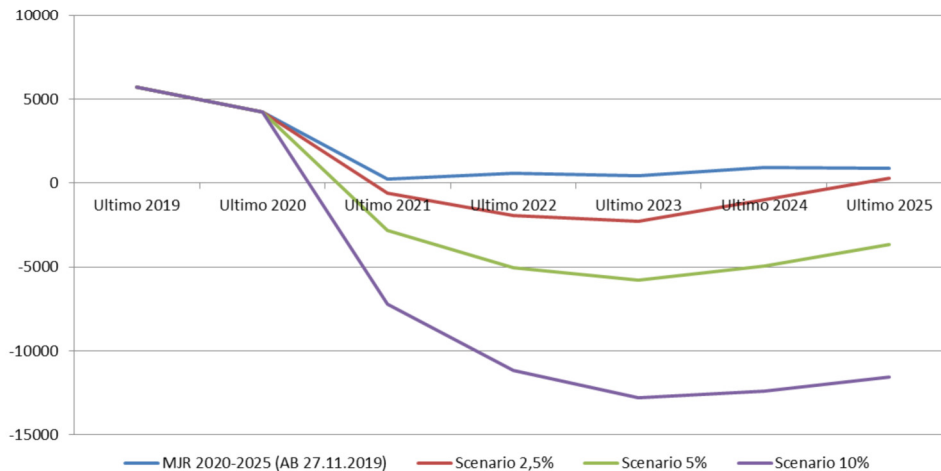
Op grond van de voorgaande scenario's kunnen we afleiden dat bij ongewijzigd beleid alleen in het 2,5% scenario, de egalisatiereserve groot genoeg is om de nadelige effecten op te vangen. In de andere scenario's is de egalisatiereserve van onvoldoende omvang om de effecten op te vangen en zullen we aanvullende maatregelen moeten treffen.

Zuiveringstaak/-heffing

Getallen x € 1.000								
Prognoses scenario's 2020-2025								stand eg.res.
Zuiveringstaak bij ongewijzigd beleid	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	ultimo 2025
<i>Netto kosten en belastingvolume Zuiveringsheffing</i>								
MJR 2020-2025 AB 27.11.2020								
Belastingvolume zuiveringsheffing	77.961	84.666	85.512	86.367	87.231	88.540	89.868	
Δ jaar op jaar		8,6%	1,0%	1,0%	1,0%	1,5%	1,5%	
Netto structurele kosten		86.118	89.506	86.037	87.360	88.094	89.877	
Δ eg.res. Ontw. Zuiveringsheffing	5.702	-1.452	-3.994	330	-129	446	-9	894
Scenario 2,5%*								
Netto structurele kosten		86.118	88.175	86.833	87.100	87.276	88.610	
Δ kwijtschelding/oninbaar		p.m.	2.204	868	436	0	0	
Σ netto kosten		86.118	90.379	87.701	87.536	87.276	88.610	
Δ eg.res. Ontw. Zuiveringsheffing	5.702	-1.452	-4.867	-1.334	-305	1.264	1.258	265
Scenario 5%*								
Netto structurele kosten		86.118	88.175	86.833	87.100	87.276	88.610	
Δ kwijtschelding/oninbaar		p.m.	4.409	1.737	871	436	0	
Σ netto kosten		86.118	92.584	88.570	87.971	87.712	88.610	
Δ eg.res. Ontw. Zuiveringsheffing	5.702	-1.452	-7.072	-2.203	-740	828	1.258	-3.679
Scenario 10%*								
Netto structurele kosten		86.118	88.175	86.833	87.100	87.276	88.610	
Δ kwijtschelding/oninbaar		p.m.	8.818	3.473	1.742	873	443	
Σ netto kosten		86.118	96.993	90.306	88.842	88.149	89.053	
Δ eg.res. Ontw. Zuiveringsheffing	5.702	-1.452	-11.481	-3.939	-1.611	391	815	-11.575

*= Geactualiseerd voor werkelijke stand egalisatiereserve ná jaarrekening 2019, structurele effecten Voorjaarsrapportage 2020 en begroting BsGW en WBL..

Prognose verloop egalisatie reserve ontw. zuiveringsheffing (x € 1.000)

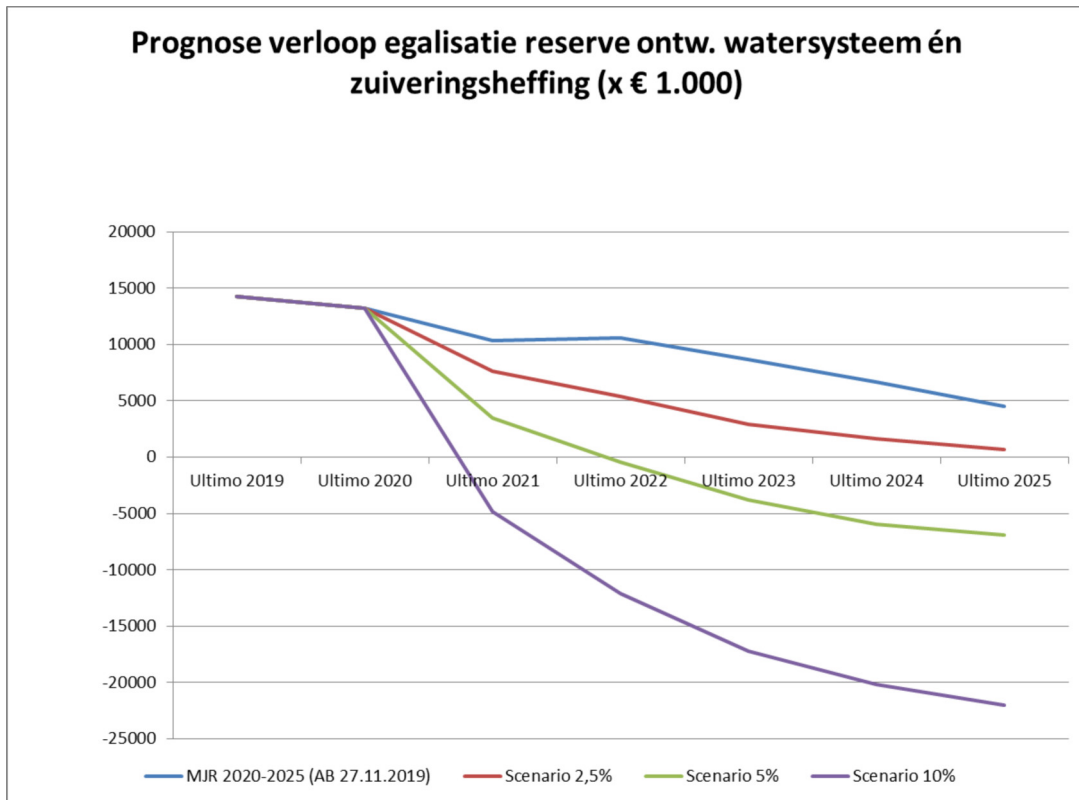

Op grond van de voorgaande scenario's kunnen we afleiden dat bij ongewijzigd beleid het beeld aansluit op het beeld dat we eerder zagen bij de watersysteemtaak. Met het verschil dat bij de zuiveringstaak de egalisatiereserve tijdelijk negatief wordt. Over de hele periode bezien is alleen in het 2,5% scenario, de egalisatiereserve zuiveringsheffing groot genoeg om de nadelige effecten op te vangen. In de andere scenario's zullen we aanvullende maatregelen moeten treffen.

Watersysteem- én zuiveringstaak/-heffing TOTAAL

Prognoses scenario's 2020-2025 bij ongewijzigd beleid	Getallen x € 1.000							stand eg.res. ultimo 2025
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
<i>Netto kosten en belastingvolume Watersysteem- én Zuiveringsheffing TOTAAL</i>								
MJR 2020-2025 27.11.2020								
Belastingvolume watersysteem- én zuiveringsheffing	143.742	160.775	166.187	169.059	171.990	175.418	178.918	
Δ jaar op jaar		11,8%	3,4%	1,7%	1,7%	2,0%	2,0%	
Netto structurele kosten		160.272	167.521	166.728	171.922	176.310	180.677	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Σ netto kosten		161.822	169.037	168.884	173.869	177.447	181.077	
Δ eg.res. Ontw. watersysteem- én zuiveringheffing	14.284	-1.047	-2.850	175	-1.879	-2.029	-2.159	4.495
Scenario 2,5%*								
Netto structurele kosten		160.272	166.130	167.494	171.662	175.525	179.477	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Δ kwijtschelding/oninbaar		p.m.	4.153	1.675	858	0	0	
Σ netto kosten		161.822	171.799	171.325	174.467	176.662	179.877	
Δ eg.res. Ontw. watersysteem- én zuiveringheffing	14.284	-1.047	-5.612	-2.266	-2.477	-1.244	-959	678
Scenario 5%*								
Netto structurele kosten		160.272	166.130	167.494	171.662	175.525	179.477	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Δ kwijtschelding/oninbaar		p.m.	8.307	3.350	1.717	878	0	
Σ netto kosten		161.822	175.953	173.000	175.326	177.539	179.877	
Δ Saldo t.l.v. eg.res. Watersysteem	14.284	-1.047	-9.766	-3.941	-3.336	-2.121	-959	-6.885
Scenario 10%*								
Netto structurele kosten		160.272	166.130	167.494	171.662	175.525	179.477	
Incidentele kosten mtr KN2019		1.550	1.516	2.156	1.947	1.137	400	
Δ kwijtschelding/oninbaar		p.m.	16.613	6.700	3.433	1.755	897	
Σ netto kosten		161.822	184.259	176.349	177.042	178.417	180.774	
Δ Saldo t.l.v. eg.res. Watersysteem	14.284	-1.047	-18.072	-7.290	-5.052	-2.999	-1.856	-22.033

*= Geactualiseerd voor werkelijke stand egalisatiereserve ná jaarrekening 2019, structurele effecten Voorjaarsrapportage 2020 en begroting BsGW en WBL.

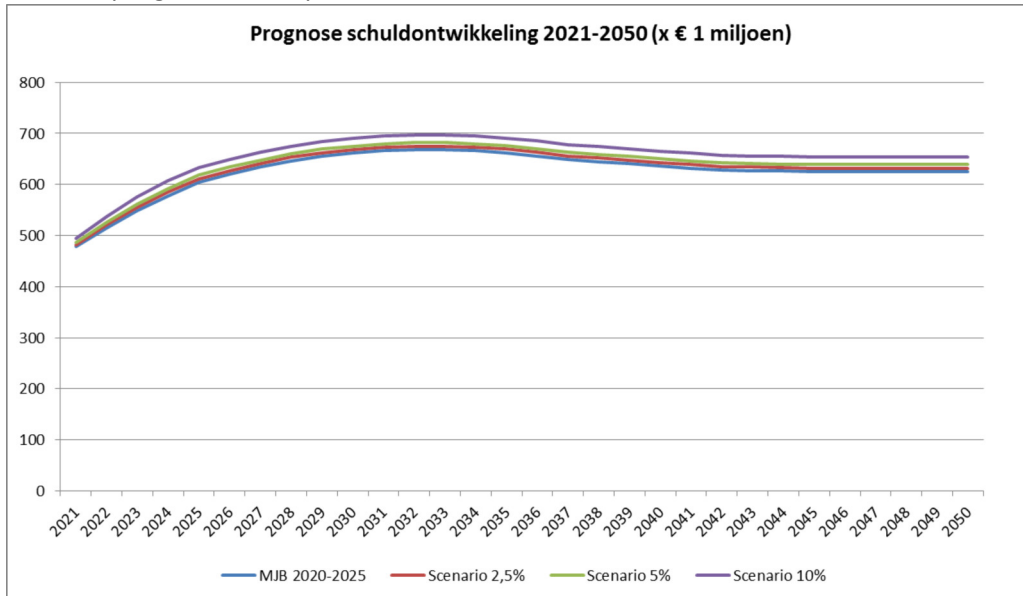

Omdat het totaal is samengesteld vanuit de individuele taken komen de trends bij de verschillende scenario's nagenoeg overeen. Met dien verstande dat de egalisatiereserve in het 2,5% scenario niet meer tijdelijk negatief wordt, waar dat van uit alleen de zuiveringstaak beredeneert nog wel het geval was. In de andere scenario's is de egalisatiereserve van onvoldoende omvang om de effecten op te vangen en zullen we aanvullende maatregelen moeten treffen. In het 5% scenario kan overwogen worden om het incidentele tekort dat oploopt tot 6,8 mln. in de 2025 (deels) te dekken vanuit de algemene reserve van waterschap Limburg (8,1 mln.).

Een gevolg van het meer interen op reserves dan verwacht (inbegrepen het ontstaan van negatieve reserves), is dat bij ongewijzigd beleid, de externe financieringsbehoefte groter wordt. Dit heeft een nadelig effect op de schuld, schuldquote, het EMU saldo en de financieringskosten van het waterschap. Gelet op de huidige rentestanden zal de impact op de financieringskosten van de organisatie beperkt zijn. Op grond van de vastgestelde begroting en de toename van de financieringsbehoefte bij ongewijzigd beleid kunnen we aan de hand van de scenario's de gevolgen voor de schuldontwikkeling in omvang in geld en in relatie tot de belastingopbrengst (schuldquote) duiden als volgt:

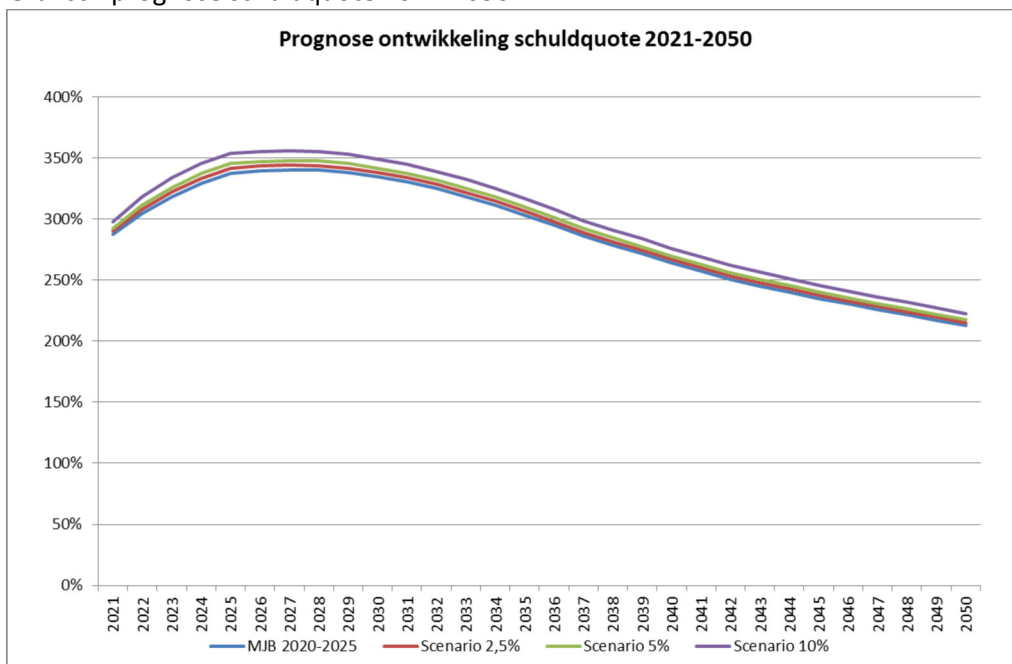
	Prognose schuldontwikkeling ongewijzigd beleid (x € 1 miljoen)				
	2021	2022	2023	2024	2025
MJB 2020-2025	478	515	548	578	604
Scenario 2,5%	482	521	555	585	611
Scenario 5%	486	527	561	592	618
Scenario 10%	495	538	575	607	633

Grafisch prognose schuldpositie 2021-2050

	Prognose schuldquote ongewijzigd beleid				
	2021	2022	2023	2024	2025
MJB 2020-2025	288%	305%	319%	329%	338%
Scenario 2,5%	290%	308%	323%	333%	341%
Scenario 5%	292%	312%	326%	337%	345%
Scenario 10%	298%	318%	334%	346%	354%

Grafisch prognose schuldquote 2021-2050

Conclusies

Op grond van de jaarrekening 2019 en de Voorjaarsrapportage 2020 sluiten de actuele prognoses van de kostenontwikkeling van het 'going concern' nagenoeg aan op de eerdere prognoses die ten grondslag hebben gelegen aan de meerjarenbegroting 2020-2025. In die zin is het vooral de impact van Corona crisis die roet in het eten gooit. We verwachten dat het effect van de crisis vooral invloed heeft op belastingontwikkeling en –inkomsten. Kwijtschelding en oninbaar daarvan in het bijzonder.

De eerste contouren van de effecten worden nu pas zichtbaar waarbij naar verwachting de nasleep nog veel groter zal zijn en de gevolgen nog jaren voelbaar zijn. We hebben op dit moment geen concrete oplossing, wel oplossingsrichtingen. Enerzijds omdat de omvang van de impact nog onbekend is, anderzijds omdat het toewerken naar een oplossing in samenhang met macro-economische ontwikkelingen, wettelijke kaders en internationale afspraken (nationale schuld, EMU), tijd vraagt. We zitten op dit moment vooral in een fase waarin we de ontwikkelingen op de voet volgen en waarbij we tevens de oplossingsrichtingen aan het verkennen zijn zonder te weten wat de omvang is van de uitdaging waarmee we te maken krijgen.

Beheersmaatregelen

Afhankelijk van de feitelijk impact zal in financiële zin in meer of mindere mate ingezet moeten worden op herstel van het (structurele) begrotingsevenwicht en de vermogenspositie.

Daarbij kan gedacht worden aan de volgende beheersmaatregelen:

- Inzet van de egalisereserves (14,2 mln.) om het tijdelijke verlies aan belastinginkomsten op te vangen (knop vermogen/schuld).
- Overweging inzet van de algemene reserve/weerstandsvermogen (€ 8,1 mln.) en heroverweging ten aanzien van de noodzaak en omvang van de aanwezige bestemmingsreserves (knop vermogen/schuld).
- Tijdelijk werken met een negatief eigen vermogen, gekoppeld aan een herstelplan (knop vermogen/schuld).
- Zoeken naar alternatieve dekkings- en financieringsbronnen anders dan belastinginkomsten (subsidies of bijdragen van derden).
- Heroverweging van de meerjarige afspraken met betrekking tot lastendrukontwikkeling gekoppeld aan politiek-bestuurlijke en maatschappelijke haalbaarheid (knop belasting-tarieven).
- Heroverweging van incidentele uitgaven en/of temporisering daarvan (knop opgave).
- Herziening van het structureel niveau van taakuitvoering en/of temporisering daarvan (knop opgave).
- Een combinatie van het voorgaande.

In de aanloop van de begroting 2020-2025 hebben we samen met het bestuur kritisch naar de structurele wateropgave van ons waterschap gekeken en de wijze en het niveau waarop we daar invulling aan geven. Conclusie was dat we nog een extra stap moesten zetten om invulling te kunnen geven aan onze wettelijke basistaken en onze afspraken op regionaal, nationaal en internationaal niveau na te kunnen komen. Gekeken naar de driehoek van opgave – tarieven – schuld constateerden we dat kosten en de tarieven die we in rekening brengen in verhouding stonden tot de opgave waar we voor staan. In de vergelijking met andere waterschappen zijn we nog steeds één van de voordeligste waterschappen. Zowel waterschap Limburg als waterschapbedrijf Limburg onderzoeken

in aanloop naar de begroting in hoeverre er besparingsmogelijkheden zijn. Daarnaast speelt een rol dat we vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid en als mede overheid, de regionale economie willen stimuleren door het uitgavenniveau zo veel als mogelijk op peil te houden. We zullen uiteindelijk een richting en balans moeten zoeken die (toekomstige) financiële stabiliteit biedt en maatschappelijk verantwoord is.

Uitgangspunten meerjarenbegroting 2021-2026

De uiteindelijke omvang van de financiële impact is nog onzeker. De uitwerking van de scenario's geeft inzicht in de mogelijk consequenties voor onze financiële positie en de mogelijke beheersmaatregelen. Voor het opstellen van de begroting willen we enkele uitgangspunten hanteren die richting geven aan de uitwerking van de beheersmaatregelen:

- Structureel sluitende begroting in 2025.
- Inzet van de egaliseringsreserves en de algemene reserve om het incidentele verlies aan inkomsten op te vangen.
- Zoeken naar alternatieve dekkings- en financieringsbronnen anders dan belastinginkomsten (subsidies of bijdragen van derden).
- De inzet van het DB is om de opgave zo veel als mogelijk ongemoeid te laten, maar niet uit te sluiten dat deze in het slechtste scenario bijgesteld dient te worden.
- Overwegen om tijdelijk te werken met een negatief eigen vermogen, gekoppeld aan een herstelplan.
- Het DB zet in op een belastingstijging in 2021 zoals is voorzien in de huidige meerjarenbegroting. Een gematigde stijging achten we op dit moment niet verstandig omdat het dekkingsprobleem hiermee vergroot wordt.

Op weg naar de begroting 2021-2026

In de komende maanden zullen we meer zicht krijgen op de uitwerking van de Corona-crisis op de Limburgse economie en het effect daarvan op onze belastinginkomsten. Een belangrijk element voor de doorvertaling van de belastinginkomsten in tarieven en lastendruk, is de prognose van de BsGW met betrekking tot de ontwikkeling van de belastingmaatstaven, kwijtschelding en oninbaar. Die prognose ontvangen we uiterlijk 15 september. We gaan er vooralsnog vanuit dat het effect zich binnen de bandbreedte van de gekozen scenario's zal voordoen. Op het moment dat er meer informatie beschikbaar is zullen wij u in aanloop naar de begroting informeren en indien nodig raadplegen over de benodigde beheersmaatregelen.

Bijlage 1 Technische uitgangspunten 2021-2026

Onderstaand zijn de algemene ontwikkelingen en de uitgangspunten voor de meerjarenraming 2021-2026 weergegeven. De belangrijkste algemene ontwikkelingen en uitgangspunten die bij de samenstelling van de Meerjarenraming 2021-2026 zijn gehanteerd, kunnen worden gesplitst in interne en externe factoren.

Verder kan nog worden opgemerkt dat de meerjarenraming en de programmabegroting moeten voldoen aan de geldende voorschriften zoals de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) en het Burgerlijk Wetboek, boek II (BW II) met betrekking tot begrotingen en jaarstukken. De uitgangspunten worden onderstaand weergegeven.

Interne factoren

- Basis zijn de jaarrekening 2019 van Waterschap Limburg (WL)L, de vastgestelde begroting 2020 van WL, inclusief de wijzigingen van de vergadering van het algemeen bestuur tot en met 8 juli 2020 en de uitgangspunten en bouwstenen zoals geformuleerd in het Waterbeheerplan 2016-2021.
- Basis voor de salarisbegroting is de geaccordeerde personeelsformatie van WL per 1 mei 2020.
- Berekening van de liquiditeitspositie
Het uitgangspunt is dat de aanslag in 2021 evenals voorgaande jaren gespreid wordt opgelegd door middel van vier grote kohieren. Voor de berekening van de liquiditeitspositie wordt uitgegaan van aanslagoplegging per 31 januari 2021 (95%) voor de zuiveringsheffing bedrijven, 28 februari 2021 (95%) voor de watersysteemheffing van de gemeenten die deelnemer zijn in de BsGW en 31 maart 2021 (95%) voor de overige aanslagen. Op 30 november 2021 worden de overige 5% opgelegd. Indien deze data niet worden gehaald, heeft dit tot gevolg dat de liquiditeitspositie verslechtert. Dit heeft een negatief effect op de rentekosten. Indien de aanslag eerder wordt opgelegd heeft dit uiteraard een positief effect op de liquiditeitspositie en de daarmee gemoeide rentekosten.
- De bedrijfsmatige activiteiten van de taak zuiveringsbeheer en de heffing en invordering van de waterschapslasten zijn opgedragen aan het WBL en de BsGW. De door het waterschap hiervoor te betalen bijdrage wordt afhankelijk gesteld van de jaarlijkse begroting van het WBL en de BsGW en is een verplichte uitgave.
- Afschrijvingsmethodiek
Voor nieuwe investeringen wordt het beleid gevolgd zoals opgenomen in de nota 'activabeleid 2018 Waterschap Limburg' die op 28 november 2018 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld. Dit betekent dat voor nieuwe investeringen in 2020 en volgende jaren de volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd.

Gebouwen	30 jaar
Waterstaatkundige werken	30 jaar
Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	30 jaar
Civil bouwkundige werken	30 jaar
Elektromechanische werken	15 jaar
Inventaris	10 jaar
Tractiemiddelen	≤ 10 jaar
Hardware	≤ 5 jaar
Immateriële activa	≤ 5 jaar

Ofschoon in de meeste gevallen het kader onverkort toegepast kan worden, kan de situatie voorkomen waarbij afwijking op het kader gerechtvaardigd is. In die gevallen is motivering van de afwijking een voorwaarde.

- Conform de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) wordt een deel van de eigen loonkosten geactiveerd. Hier wordt de beleidslijn gevolgd die vastligt in de nota 'activabeleid 2018 Waterschap Limburg' (hoofdstuk 3 'waardering vaste activa').
- Op 'grond' wordt afgeschreven indien de grond onderdeel is van een waterstaatkundig werk. Indien gronden worden aangekocht om strategische redenen wordt hierop niet afgeschreven, tot het moment dat de grond eventueel onderdeel uit gaat maken van een waterstaatkundig werk. Op gronden waarop installaties of gebouwen zijn gelegen, wordt niet afgeschreven. Het voorgaande zijn richtlijnen voor groepen investeringen. Per individuele investering wordt beoordeeld welke afschrijvingstermijn van toepassing is. Voor de berekening van de kapitaallasten wordt de volgende systematiek gehanteerd.

1e jaar: ½ jaar afschrijving en ½ jaar rente	2e jaar en volgende: jaar afschrijving en jaar rente
--	---

- Doorberekening
De kosten worden volgens de landelijke BBP-verrekeningssystematiek doorberekend over de waterschapstaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Een gedeeltelijke uitzondering hierop vormen de beleidsproducten vergunningen en meldingen, adviezen vergunningen, toezicht, handhaving, bestuur en externe communicatie die worden toegerekend aan beide taken op basis van een procentuele verdeling. Deze ziet er als volgt uit.

BBP product	Watersysteem- beheer	Zuiverings- beheer
Vergunningen en meldingen	50%	50%
Adviezen vergunningen	50%	50%
Toezicht	50%	50%
Handhaving	50%	50%
Bestuur	55%	45%
Externe communicatie	55%	45%

- Kwijtschelding/oninbaar
Ten aanzien van kwijtschelding wordt de bestaande beleidslijn gevolgd. Voor de oninbaarheid van belastingdebiteuren wordt het oninbaarheidspercentage van 0,5% vooralsnog gehandhaafd voor 2021 en volgende jaren. Een en ander onder voorbehoud van de effecten als gevolg van de Covid-19 pandemie.
- Onvoorzien
Het bestaande beleid wordt gecontinueerd. Het budget voor onvoorziene uitgaven bedraagt circa 0,4% van het begrotingstotaal.
- Reserves en voorzieningen
Uitgangspunt vormen de geldende wettelijke voorschriften en de nota 'reserves en voorzieningen 2017 Waterschap Limburg' die door het Algemeen Bestuur op 13 september 2017 is vastgesteld.
- Investeringsniveau WBL
Bij het opstellen van de meerjarenraming wordt het investeringsvolume jaarlijks door het WBL opnieuw beoordeeld op grond van twee van belang zijnde ontwikkelingen. Enerzijds het streven

om vanuit kostenoogpunt de bestaande installaties zo lang mogelijk in bedrijf te houden en anderzijds om in geval van grootschalige aanpassingen of vervanging van installaties het Verdygo-concept (modulair bouwconcept) toe te passen. Dit bouwconcept biedt naar de toekomst toe een grotere flexibiliteit om te kunnen inspelen op nieuwe technologische ontwikkelingen. De omvorming van traditionele rwzi's naar rwzi's volgens het Verdygo-concept vindt (groten)deels niet binnen de planperiode van het MIP plaats. Uitgangspunt voor het MIP is om - tot moment van omvorming - de bestaande installaties in stand te houden door het doen van onderhoudsinvesteringen, met een korte afschrijvingstermijn. Nieuwe projectinitiatieven dienen concreet te worden uitgewerkt en gepland alvorens ze als benoemd project in het Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) worden opgenomen. Rekening houdend met de KRW-maatregelen, de opgenomen Verdygo-projecten en de verwachtingen bedraagt het investeringsniveau in de planperiode 2020-2030 gemiddeld ruim € 25 miljoen per jaar.

- **Investeringsniveau Waterschap Limburg**

In het Waterbeheerplan 2016-2021 is rekening gehouden met de inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4), het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL), Waterbeleid 21^e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursprogramma Water (NBW) en de Europese Kaderrichtlijn Water. Op basis van bovenstaande onderdelen kunnen de interne factoren als volgt - niet limitatief - gecombineerd worden weergegeven:

Basis	Jaarrekening 2019 WL
	Begroting 2020 WL, inclusief de wijzigingen tot en met de AB-vergadering juli 2020
	Waterbeheersplan 2016-2021
	Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW)
	Burgerlijk Wetboek BWII
Verplichte uitgave	Begroting Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) 2021-2030
	Begroting Belastingamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) 2021-2025
Oninbaarheid	0,5% Belastingvolume
Onvoorzien	0,4% van het begrotingstotaal

Externe factoren

De externe factoren zijn waar mogelijk gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). Het betreft het inflatiepercentage, de salariskosten en de rekenrente.

- Inflatiepercentage

In 2019 is de inflatie in Nederland uitgekomen op 2,70%. De Nederlandse inflatie is in vergelijking met andere Europese landen flink hoger uitgevallen. De gemiddelde inflatie in de eurozone bedroeg in 2019 namelijk 1,2%. Het CPB verwacht dat de inflatie voor 2020 gemiddeld zal uitkomen op 1,6%. Het feitelijk inflatiecijfer waarmee wij als waterschap te maken hebben is de prijsindex 'intermediair verbruik overheid'. Dit inflatiecijfer ligt veelal hoger en komt voor 2020 naar verwachting uit op 3%. Gelet op de consistentie in de meerjarenraming wordt voor 2021 uitgegaan van een inflatiepercentage van 2%. Voor de reguliere kosten wordt voor 2022-2026 eveneens gerekend met een inflatiepercentage van jaarlijks 2%.

- Salariskosten

De in 2019 afgesloten waterschaps-CAO heeft een looptijd van 1 januari 2020 tot 1 januari 2021. Naast de reguliere verhogingen (vanwege doorgroei in functieschalen) wordt in afwachting van de nieuwe CAO in 2021 rekening gehouden met een indexering van de brutoloonkosten van 3%. Deze indexering is niet alleen bedoeld voor de bekostiging van de ontwikkeling in de primaire arbeidsvoorwaarden zoals brutoloon, maar ook voor extra kosten van secundaire

arbeidsvoorwaarden die uit de CAO voortvloeien. Bij secundaire arbeidsvoorwaarden gaat het bijvoorbeeld om kosten van persoonlijke ontwikkeling, omscholing, uitbreiding kraamverlof (Wet Invoering Extra Geboorteverlof = WIEG) e.d..

Voor de jaren 2021-2026 wordt naast de reguliere verhogingen, eveneens rekening gehouden met een jaarlijkse indexering van de loonsom van 3%. Hiermee wordt de huidige lijn in de meerjarenbegroting voortgezet.

- Rekenrente

Rente langlopende leningen

Medio mei bedroeg het rentepercentage voor een geldlening met een looptijd van 20 jaar 0,37% en van 25 jaar 0,43%. De huidige lage renteniveaus zijn onder andere het gevolg van het monetaire beleid van de ECB. We verwachten dat de rente op langlopende geldleningen omhoog zal kruipen. De mate waarin en de snelheid waarop is echter onzeker.

Om het renterisico te beperken wordt voor nieuw af te sluiten geldleningen in 2021 uitgegaan van een percentage van 1,5%. Op langere termijn is de verwachting dat door de economische herstel de rentepercentages verder kunnen toenemen. Voor 2022 wordt daarom uitgegaan van een percentage van 1,75%, 2023 van 2,25%, 2024 van 2,5%, 2025 van 3,0% en 2026 van 3,5%. Het meerjarig ontwikkelingspatroon ligt hiermee lager dan de renteontwikkeling zoals gehanteerd in de meerjarenraming 2020-2025.

Rente kortlopende leningen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente die sinds maart 2016 op een niveau van 0% is, nog altijd ongewijzigd gelaten. De depositorente is in september 2019 gewijzigd naar een niveau van min 0,5% (van min 0,4%). Hierdoor zijn de rentepercentages op de geldmarkt de afgelopen jaren extreem laag of zelfs negatief gebleven. Omdat hier op korte termijn geen grote verandering in te verwachten is, wordt voor 2021 een percentage voor kortlopende geldleningen gehanteerd van 0%. Voor de meerjarenraming wordt in verband met economische herstel en beperking van het renterisico voor 2022 uitgegaan van 0,1%, 2023 van 0,2%, 2024 van 0,3%, 2025 van 0,55% en voor 2026 wordt een percentage gehanteerd van 0,8%.

Rente reserves en voorzieningen

Over reserves en voorzieningen wordt rente berekend en toegerekend aan de exploitatie. Het gehanteerde percentage is gelijk aan dat van de rente kortlopende leningen, te weten 0% voor 2021, 2022 0,1%, 2023 0,2%, 2024 0,3%, 2025 0,55% en 2026 0,8%.

Op basis van bovenstaande onderdelen kunnen de externe factoren als volgt gecomprimeerd worden weergegeven:

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Inflatie	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Personeelskosten	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente langlopende leningen	1,5%	1,75%	2,25%	2,5%	3,0%	3,5%
Rente kortlopende leningen	0%	0,10%	0,20%	0,3%	0,55%	0,8%
Rente reserves en voorzieningen	0%	0,10%	0,20%	0,3%	0,55%	0,8%